

Wstęp

Hannah Arendt (1906-1975) jest główną bohaterką rozważań die-sięciorga autorów i autorek niniejszego numeru „Poznańskich Studiów Polonistycznych. Serii Literackiej”. Dział tematyczny naszego czasopisma poświęcamy autorce *Eichmanna w Jerozolimie* i *Korzeni totalitaryzmu*, autorce *Kondycji ludzkiej* i *Myślenia* – twórczyni, bez której trudno byłoby sobie wyobrazić refleksję nad minionym stuleciem, a której 45. rocznica śmierci mija w grudniu bieżącego roku.

Postaci najważniejsze dla naszej kultury, wciąż inspirujące, często kontrowersyjne, podążające własną drogą ze wszystkimi tego konsekwencjami – warto przypominać częściej niż inne. Tę oryginalną myślicielkę – która odnowiła refleksję antropologiczną, biograficzną, etyczną, filozoficzną, historiozoficzną, politologiczną, kulturo-, literaturo- i religioznawczą, zredefiniowała postrzeganie roli edukacji – staraliśmy się / starałyśmy się (piszemy to także my dwie, jako redaktorki i współautorki działu tematycznego) czytać na nowo, czytać twórczo, czytać *sine ira et studio*, w różnych kontekstach metodologicznych, w innych niż dotychczasowe zestawieniach porównawczych, ze śmiałymi hipotezami i w lek-

kich esejach. Drążąc Jej dzieło, równie chętnie powracaliśmy/powracałyśmy do Jej życia, losu, szczególnego miejsca w kulturze.

Mieszkanca Królewca, najslynniejsza obok Immanuela Kanta. Uchodźczyni z nazistowskich Niemiec, która potrafiła trzeźwo ocenić wielkość i małość własnego kraju i społeczeństwa. Żydówka, która napisała *Eichmanna w Jerozolimie*. Można by takie peryfrazy mnożyć – bardzo długo, a w każdej znalazłby się istotny rys tej nieprzeciętnej osobowości.

Układ artykułów jest trzyczęściowy. Część pierwsza zawiera nowe odczytania pism i koncepcji Arendt w rozmaitych kontekstach. Joanna Tokarska-Bakir widzi – dzięki radykalnej lekturze myślicielki – „antysemityzm jako totemizm”; Krzysztof Koc i Joanna Roszak umieszczają Arendt w przestrzeni edukacji humanistycznej: pierwszy z wymienionych autorów zajmuje się kategorią „obywatelskości”, druga autorka – edukacją propokojową; w pobliżu sytuują się rozważania na temat myślenia i odpowiedzialności w filozoficznej refleksji uczennicy Martina Heideggera, zaproponowane przez Stefana Szarego. W kolejnej partii szkiców mowa o Arendt w subiektywnej lekturze wybitnych czytelników – i tak Paweł Panas śledzi „spór o istotę zła”, z Arendt w roli głównej, w pismach Gustawa Herlinga-Grudzińskiego – lub w relacji z innymi myślicielami; Wiesław Ratajczak prezentuje dociekania na temat Arendt i Rogera Scrutona, piszących o genezie totalitaryzmu (z Josephem Conradem w tle), Katarzyna Kuczyńska-Koschany w swej próbie eseistycznej tropi nieoczywiste sobowtóry Arendt. Ten tekst można traktować jako przęśło do trzeciej grupy tematycznej: Daria Nowicka, Beata Koper i Rafał Zawisza czytają myślicielkę z Królewca biograficznie i – by tak rzec – paradygmatycznie, często w intrygujących, inspirujących zestawieniach emancypacyjnych/feministycznych (z Rahel Varnhagen i Judith Butler), a także dotyczących rany kondycji żydowskiej (Franz Rosenzweig).

Katarzyna Kuczyńska-Koschany, Joanna Tokarska-Bakir